

Adam Piasecki*, Paulina Tomczykowska
UNIwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

TURYSTYKA JEZIORNA NA OBSZARACH CHRONIONYCH NA PRZYKŁADZIE POWIDZKIEGO PARKU KRAJOBRAZOWEGO

Abstract

Lake tourism in protected areas on the example of the Powidz Landscape Park

Background. The authors attempt to discuss the issue of tourism development in protected areas on the example of the Powidz Landscape Park. Contemporarily protected areas, thanks to their exceptional landscape values, are important attractions, stimulating tourism development, and thus may form a major potential for the advantage of many municipalities. On the basis of literature analysis, the notion of lake tourism was explained. **Material and methods.** The authors applied a general method known as 'desk research'. The study was based on an analysis of the existing material in the form of data and information publicized by individual municipalities of the Powidz Landscape Park. **Results and conclusions.** The results prove the important role of protected areas in tourism development. In protected areas or their immediate vicinities, tourism infrastructure develops, which is a reaction to the rising demand or an attempt to utilize the potential seen in the touristic use of the areas. The study has shown that lake tourism could be a topic of research from various points of view.

Key words: lake tourism, the Powidz Landscape Park, naturally valuable areas

Słowa kluczowe: turystyka jeziorna, Powidzki Park Krajobrazowy, obszary cenne przyrodniczo

WPROWADZENIE

Turystyka może się rozwijać w oparciu o dwa rodzaje walorów turystycznych. Pierwszą grupę stanowią składowe środowiska naturalnego, które wspólnie (lub każde z osobna) są przedmiotem zainteresowania turystów i decydują o atrakcyjności turystycznej danego miejsca. Druga grupa obejmuje ogół elementów powstałych w wyniku działalności człowieka. Walory naturalne sprzyjają uprawianiu poszczególnych rodzajów i form turystyki, zarówno masowej, jak i kwalifikowanej. Turystyka rozwijająca się w oparciu o atrakcyjność wód powierzchniowych jest bez wątpienia jedną z najstarszych form ruchu turystycznego. Tereny nadmorskie, nadrzeczne i pojezierne to popularne obszary recepcji turystycznej. Często są one jednocześnie obszarami o wybitnych walorach naturalnych, szczególnie cennych przyrodniczo. Tereny te stanowią duży potencjał rozwoju wielu gmin w Polsce. Jednak strefa podaży musi być dopasowana do potrzeb turystycz-

nych z wyjątkową dokładnością i odpowiedzialnością, tak aby naturalne zasoby, które generują ruch turystyczny, nie uległy zubożeniu. W związku z tym obszary szczególnie cenne obejmuje się ochroną prawną.

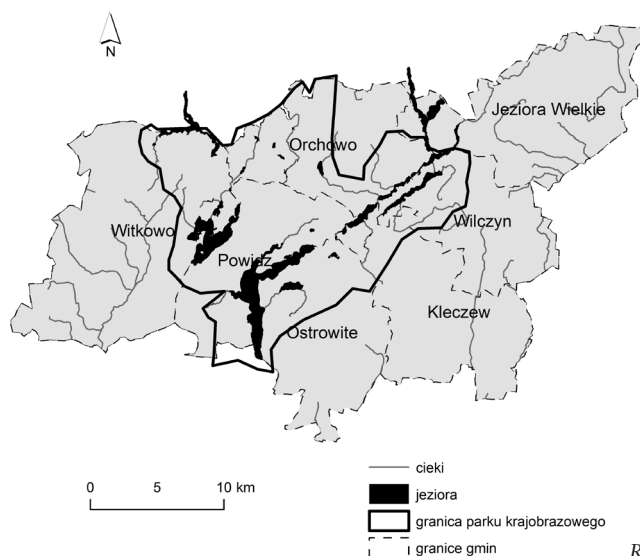
Mając na uwadze powyższe, a także to, że turystyka jeziorna zyskuje coraz większą popularność, szans na jej rozwój należy upatrywać w racjonalnym gospodarowaniu walorami przyrodniczymi. W opracowaniach badawczych problematyka turystyki jeziornej jest marginalizowana, nie wyróżnia się jej jako odmiennej formy definiowanej przez specyficzne środowisko przyrodnicze, w którym może być uprawiana. Dlatego w niniejszym artykule postanowiono przybliżyć jej znaczenie, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów przyrodniczo cennych. Badaniem objęto gminy leżące na obszarze Powidzkiego Parku Krajobrazowego.

CEL I OBSZAR BADAŃ

Celem pracy było zaprezentowanie problematyki rozwoju turystyki jeziornej na obszarach cennych przyrodniczo i objętych ochroną

---

* Autor korespondencyjny

Ryc. 1. Lokalizacja obszaru badań

prawną. Analizy dokonano na przykładzie Powidzkiego Parku Krajobrazowego. W badaniach skupiono się głównie na szansach i zagrożeniach związanych z rozwojem tej formy turystyki na badanym terenie. W artykule zwrócono również uwagę na aspekt teoretyczny w odniesieniu do definiowania i stosowania pojęcia turystyki jeziornej.

Powidzki Park Krajobrazowy powstał w 1998 r. Na jego terenie znajdują się fragmenty gmin: Kleczew, Orchowo, Ostrowite, Powidz, Słupca, Wilczyn i Witkowo (ryc. 1). Jednym z powodów powstania Parku była ochrona krajobrazu młodoglacjalnego o dużym zróżnicowaniu form, którego główny element stanowi zespół kilkunastu jezior polodowcowych, przeważnie o charakterze rynnowym (Basiński i wsp. 2013). Utrzymanie właściwych parametrów fizykochemicznych wód jeziornych oraz zaprzestanie dalszej degradacji ekosystemu stanowiły kolejną przesłankę do objęcia wskazanego obszaru ochroną prawną (Piasecki 2013). Ochroną objętych zostało łącznie 24 600 ha gruntów, które cechują się dużym zróżnicowaniem pod względem użytkowania. W centrum Powidzkiego Parku Krajobrazowego znajdują się rozległe kompleksy leśne (głównie bory sosnowe) otoczone jeziorami, gruntami ornymi oraz łąkami i pastwiskami.

W ciągu ostatnich kilkudziesięciu lat na obszarze wschodniej Wielkopolski zaobser-

wowano wiele niepokojących zjawisk związanych ze zmianą stosunków wodnych. Część z nich jest następstwem zmian warunków naturalnych, w tym głównie spadku średnich rocznych sum opadów atmosferycznych i wzrostu parowania. Jednocześnie należy podkreślić, że region ten zaliczany jest do obszarów o najniższych średnich rocznych sumach opadów atmosferycznych, które miejscami wynoszą poniżej 500 mm (Piasecki i Marszelewski 2013).

Na niekorzystne zmiany elementów naturalnych w badanym obszarze nakłada się dodatkowo presja ze strony człowieka związana z wydobywaniem złóż węgla brunatnego. Wydobywanie prowadzone jest metodą odkrywkową, w wyniku czego powstały leje depresji, obniżające poziom wód gruntowych i powierzchniowych na znacznej części obszaru (Ilnicki i Orłowski 2006). Do wymienionych czynników przyczyniających się do zmian w ekosystemie na omawianym obszarze należy dodać wzrost zainteresowania turystów, który może dodatkowo naruszać delikatną równowagę stosunków wodnych. Jeziora położone na terenie Powidzkiego Parku Krajobrazowego stanowią nie tylko ważny element systemu przyrodniczego, ale również jedną z jego głównych atrakcji turystycznych. W związku z tym wydaje się zasadne, by śledzić rozwój turystyki jeziornej na wskazanym obszarze.

MATERIAŁ I METODY BADAŃ

Na potrzeby opracowania niniejszego artykułu skorzystano z metody określanej ogólnym mianem *desk research*. Badanie opierało się na analizie materiałów zastanych w postaci danych i informacji upublicznianych przez poszczególne gminy (m.in. raporty, studia uwarunkowań i rozwoju gmin, plany gospodarki odpadami i ochrony środowiska), a także zamieszczanych w Biuletynie Informacji Publicznej i na oficjalnych stronach internetowych gmin wchodzących w skład analizowanego obszaru.

Powidzki Park Krajobrazowy obejmuje w całości lub w części siedem gmin. Po przeprowadzeniu analizy przestrzennej zdecydowano, że w dalszej części pracy pominięta zostanie jedna z nich. Rezygnacja z analizy gminy Słupca podyktowana była faktem, że na jej terenie znajduje się jedynie niewielki fragment parku, który nie pełni funkcji turystycznej. Kolejnym krokiem było wskazanie na obszarze poszczególnych gmin obszarów charakteryzujących się wysoką jakością walorów turystycznych oraz dużym potencjałem rozwoju turystyki jeziornej. Uzyskanie tych informacji pozwoliło na przeprowadzenie szczegółowej analizy dotyczącej podejmowanej problematyki.

WYNIKI I DYSKUSJA

W artykule pojawia się kilka terminów, których wyjaśnienie przybliży jego problematykę. Pierwsza grupa zagadnień odnosi się do turystyki jeziornej, natomiast druga grupa skupia pojęcia związane z obszarami cennymi przyrodniczo i chronionymi. W niniejszej pracy postanowiono wyjść od rozważań na temat turystyki jeziornej. W związku z postępującą dywersyfikacją zarówno rodzajów, jak i form turystyki trudno dokonać jednoznacznej klasyfikacji typów ruchu turystycznego w oparciu o wykorzystywane walory wodne. Jeden z proponowanych podziałów opiera się na potrzebach turystycznych (Faraciak 2008a). Bazując na tej klasyfikacji, należy mieć na uwadze, że walory wód powierzchniowych mogą być atrakcyjne zarówno dla turystów szukających wypoczynku

biernego (klasyczna turystyka rozwijająca się w oparciu o walory 3 × S: *sea, sun, sand*), jak i dla turystów kwalifikowanych. W zakresie znaczeniowym turystyki wypoczynkowej i kwalifikowanej zawierają się formy ruchu turystycznego, które wyróżnia się z uwagi na typ przestrzeni, w której realizowane są potrzeby turystyczne, lub ze względu na wąski zakres pragnień. W odniesieniu do przestrzeni realizowania potrzeb turystycznych można mówić o turystyce nadmorskiej, rzecznej i jeziornej, natomiast w kontekście specyficznych pragnień i zainteresowań turystów można wskazać m.in. na morską i rzeczną turystykę wycieczkową, turystykę kajakową, wędkarską, żeglarską, motorowodową czy nurkową. W niniejszej pracy należy rozumieć turystykę jeziorną jako formę turystyki definiowaną przez specyficzne środowisko przyrodnicze.

Zainteresowanie turystycznym wystaniem jezior w Polsce utrzymuje się na wysokim poziomie. Widać je zarówno po stronie turystów, jak i po stronie wielu gmin, które dostrzegają drzemiący w tych akwenach potencjał i promują wypoczynek na obszarach pojeziernych. Dziwi zatem fakt, że dotąd powstało niewiele opracowań naukowych oraz klasyfikacji typów turystyki, w których zwraca się uwagę na odrębność turystyki jeziornej wynikającą ze specyfiki środowiska, w którym jest realizowana. Kowalczyk (2000) wskazuje, że taką odmiennością cechują się turystyka miejska i wiejska. Kolejni autorzy, biorąc pod uwagę funkcje turystyczne miejsc, wyróżniają dodatkowo turystykę nadmorską, podmiejską (Faraciak 2008b), górską (Kurek 2008) oraz na obszarach chronionych (Ptaszycka-Jackowska 2008). Duda-Gromada (2009) podaje, że brak opracowań z tego zakresu w polskiej literaturze jest tym bardziej niezrozumiały, że jeziora, podobnie jak np. góry, odznaczają się specyficznym środowiskiem przyrodniczym warunkującym uprawianie turystyki. Turystyka jeziorna powinna być zatem rozumiana i wyróżniana w badaniach jak wspomniana już turystyka górską czy wiejską. Warto zwrócić uwagę, że termin *lake tourism*, czyli turystyka jeziorna, jest szeroko stosowany w opracowaniach anglojęzycznych. W odniesieniu do definicji funkcjonujących w literaturze obcej wspomniana

autorka proponuje, aby turystykę jeziorną rozumieć jako turystykę związaną z samym jeziorem oraz z obszarami je otaczającymi, obejmującą wszystkie formy aktywności turystyczno-rekreacyjnej podejmowane na akwenie jeziornym (np. uprawianie sportów wodnych, kąpiele) oraz na otaczających go terenach na lądzie (spacerowanie, plażowanie, wycieczki rowerowe).

Cechą turystyki jeziornej jest jej powiązanie z wielorakimi aktywnościami realizowanymi w innych typach przestrzeni. Jeziora są zazwyczaj położone na obszarach wiejskich, więc turystyka jeziorna może być częścią turystyki wiejskiej (oraz agroturystyki). Zbiorniki wodne położone w niewielkiej odległości od dużych skupisk miejskich, będące dużą atrakcją dla mieszkańców aglomeracji, są elementem turystyki podmiejskiej (jednodniowej lub weekendowej). Nad jeziorami znajdującymi się w bliskim sąsiedztwie dużych miast lokowane są również tzw. drugie domy, których ekspansja może się przyczynić do przekształcania naturalnego krajobrazu (Adamiak 2012). Jeziora są częstym elementem występującym na obszarach wybitnie cennych przyrodniczo. Wówczas ich turystyczne użytkowanie może być w znacznym stopniu ograniczone. W związku z licznymi powiązaniami turystyki jeziornej z innymi jej formami i zaszczepianiem się obszarami realizacji potrzeb turystycznych – w pracach poświęconych temu zagadnieniu należy wykazać się kompleksowym podejściem, mając na uwadze złożoność i interdyscyplinarność zagadnienia.

Stan środowiska przyrodniczego na danym obszarze należy do ważniejszych czynników, które wpływają na rozwój funkcji turystycznych. Tereny odznaczające się wysokimi walorami naturalnymi były i są popularnymi obszarami recepcji turystycznej. Turystyka przyczynia się jednak do negatywnych zmian w środowisku, dlatego obszary o wyjątkowych walorach przyrodniczych powinny podlegać szczególnym zabiegom chroniącym je przed negatywnym oddziaływaniem ruchu turystycznego. Penetracja turystyczna miejsc o rzadkich właściwościach przyrodniczych bardzo często rozpoczęła się jeszcze przed objęciem ich ochroną, a skutki nieplanowanego rozwoju obserwowane są do dziś. Dlatego kroki zmierzające

do objęcia danego obszaru ochroną przyrodniczą mają na celu z jednej strony odwrócenie negatywnych skutków nadmiernej eksploracji turystycznej, a z drugiej zapobieganie jej w kolejnych latach.

W literaturze przedmiotu wyróżnia się dwa następujące pojęcia: obszary cenne przyrodniczo i obszary przyrodniczo chronione. Terminy te bardzo często traktowane są synonimicznie, co jest nie do końca poprawne, bowiem każdy obszar chroniony z pewnością stanowi obszar cenny przyrodniczo, ale nie każdy obszar cenny przyrodniczo znajduje się pod ochroną prawną. Nie oznacza to jednak, że taką ochroną nie zostanie on objęty w przyszłości. Wyróżnienie w środowisku obszarów cennych przyrodniczo stanowi pierwszy krok do dalszych działań prawnych. Ochronie prawnej podlegają najczęściej tereny wyróżniające się wybitnymi w skali kraju walorami przyrodniczymi, dla których nieodpowiedzialna działalność człowieka może być szczególnie dotkliwa. Obszary takie zostają objęte ochroną ze względu na cenne wartości ekosystemowe, siedliskowe lub krajobrazowe. Na ich terenie występują szczególne zjawiska przyrodnicze, a także gatunki roślin i zwierząt. Obszary te są unikatowe lub reprezentatywne dla jednostek geobotanicznych. Mają też szczególne znaczenie dla wypoczynku, zrównoważonego rozwoju i nauki (Ptaszycka-Jackowska 2008).

Po wyjaśnieniu podstawowych pojęć, kluczowych z punktu widzenia problematyki niniejszej pracy, można przejść do kolejnego etapu rozważań – do analizy stanu i perspektyw rozwoju turystyki jeziornej na wybranym do badań obszarze. Rozpoczęto od gminy Wilczyn, na której terenie ruch turystyczny skupia się głównie wokół Jeziora Wilczyńskiego. Zainteresowaniem turystycznym cieszą się m.in. miejscowości Mrówki i Świętne. Według Uchwały Rady Gminy Wilczyn z dnia 18 grudnia 2008 r. (2008) łączna liczba turystów sezonowo odwiedzających tę gminę szacowana jest na około 2,5 tys. Bliskość aglomeracji poznańskiej sprawia, że gmina jest częstym miejscem odwiedzin spragnionych odpoczynku nad wodą mieszkańców miasta.

Jezioro Budziśławskie stanowi główne centrum turystyki jeziornej gminy Kleczew.

Ruch turystyczny skupia się w miejscowości Tręby Stare, w której zlokalizowany jest gminny ośrodek wypoczynkowy oraz prywatne domki letniskowe i działki rekreacyjne. W gminie Orchowo, która również leży nad wskazanym akwenem, turystyka jeziorna jest słabo rozwinięta w porównaniu z pozostałymi analizowanymi gminami. Wynika to przede wszystkim z tego, że bezpośredni dostęp do jeziora ograniczony jest tu przez las. W związku z tym domki letniskowe zlokalizowane są w większej odległości od akwenu niż w gminie Kleczew, leżącej po przeciwnej stronie jeziora. Jedyne skupisko domków letniskowych w gminie Orchowo znajduje się we wsi Szydłowiec, położonej najbliżej wspomnianego jeziora. Funkcję rekreacyjno-wypoczynkową w gminie mogłoby pełnić Jezioro Suszewskie (znajdujące się w bliskiej odległości od Jeziora Budzińskiego). Zejście do jego brzegu jest znacznie dogodniejsze. Jednak rozwój turystyki wodnej ogranicza stan czystości jeziora. Posiada ono dość dużą zlewnię własną, intensywnie użytkowaną rolniczo, czego efekt stanowi przedostawanie się do jeziora różnego rodzaju zanieczyszczeń, w tym nawozów i pestycydów.

Gminy Powidz oraz Ostrowite mają dostęp do Jeziora Powidzkiego, wokół którego skupia się intensywny ruch turystyczny. W gminie Powidz najchętniej wybieranym miejscem wypoczynku są miejscowości Powidz i Przybrodzin, w gminie Ostrowite najbardziej oblegana jest miejscowość Giewartów. Oprócz niej w gminie Ostrowite wyróżnić należy kilka mniejszych miejscowości, których funkcja turystyczna w ostatnich latach przybrała na znaczeniu. Są to: Mieczownica, Kosewo, Naprusewo, Lipnica, Kierz. O dużym potencjale turystycznym Jeziora Powidzkiego decyduje przede wszystkim jego wielkość (drugie pod względem wielkości jezioro Pojezierza Wielkopolsko-Kujawskiego) i stan czystości wody. W „Raporcie o stanie środowiska w Wielkopolsce w roku 2012” (2013) wody jeziora zakwalifikowano do II klasy czystości.

Na obszarze ostatniej z analizowanych gmin, gminy Witkowo, zlokalizowany jest największy ośrodek turystyki jeziornej w Powidzkim Parku Krajobrazowym. Mowa o miejscowości Skorzęcin, usytuowanej nad

jeziorem Niedziegł. Corocznie wypoczywa tu ponad 6 tys. turystów (www.witkowo.pl/pl/turystyka). Na rozwój turystyki z wykorzystaniem walorów wód jeziora wpływa doskonale rozwinięta baza turystyczna, wyróżniająca się na tle pozostałych omawianych gmin. Wody jezior na terenie gminy odznaczają się wysoką jakością, co skłania wielu turystów do odwiedzania tych terenów.

Z przedstawionych informacji dotyczących głównych lokalizacji ośrodków turystyki jeziornej na obszarze badanego parku wynika, że rozwija się ona z różną intensywnością wokół większości jezior analizowanego obszaru. Szczególnym zainteresowaniem cieszą się ośrodki zlokalizowane nad jeziorami o powierzchni powyżej 100 ha. Na zjawisko to należy spojrzeć w dwojaki sposób: z punktu widzenia rozwoju gospodarczego obszaru wynikającego z rosnących wpływów z turystyki i rekreacji oraz z punktu widzenia ochrony ekologicznej. Obszar Powidzkiego Parku Krajobrazowego narażony jest na silną antropopresję. Wybitne walory przyrodnicze terenu sprawiają, że turyści nie tylko odwiedzają obszary nadjeziorne, ale także coraz częściej osiedlają się nad nimi. Nad największymi jeziorami Powidzkiego Parku Krajobrazowego następuje intensywna urbanizacja turystyczna, co nie jest zjawiskiem pożądanym z ekologicznego punktu widzenia. Dobrym sposobem rozwiązywania tego problemu byłoby wspólne podejmowanie działań przez gminy wchodzące w skład Parku na rzecz rozpraszania ruchu turystycznego. Zahamowany powinien też zostać proces sprzedaży działek pod zabudowę letniskową, która wpływa na obniżenie walorów krajobrazowych i w znacznym stopniu utrudnia dostęp do jezior. Zagospodarowanie przestrzeni na potrzeby turystyczne i rozbudowa infrastruktury poza najpopularniejszymi miejscowościami badanego obszaru umożliwiłyby zmniejszenie punktowej presji na środowisko naturalne.

Niewątpliwą cechą turystyki jeziornej jest jej powiązanie z wielorakimi aktywnościami realizowanymi w innych typach przestrzeni. W badanym przypadku jeziora położone są na obszarach wiejskich, dzięki czemu turystyka jeziorna jest jednocześnie częścią turystyki wiejskiej (oraz agroturystyki).

W konsekwencji następuje ekonomiczny i techniczny rozwój obszarów rolnych, którego przejawem jest rozbudowa systemów wodno-kanalizacyjnych, poprawa stanu dróg i chodników, a także powstawanie ścieżek rowerowych.

Wydaje się jednak, że w badanym obszarze miejscowa ludność, a przede wszystkim władze samorządowe nie do końca zdają sobie sprawę z zagrożeń wynikających z intensywnego rozwoju turystyki. Utworzenie na tym obszarze parku krajobrazowego nie spowodowało zmniejszenia presji turystycznej, a wręcz ją spotęgowało. Grunty orne położone najbliżej jezior zostały w dużej części zamienione na działki budowlane, na których powstały domki letniskowe. W oczach inwestorów i turystów prestiż miejsca wzrósł. Uznali oni, że objęcie obszaru ochroną prawną potwierdza jego wyjątkowość. Efektem tego jest m.in. coraz większe zagrożenie nieczystościami bytowymi. Najczęstsze rozwiązanie stanowi budowa szamb, których szczelność nie zawsze bywa zadowalająca.

PODSUMOWANIE

Jeziora są częstym elementem występującym na obszarach wybitnie cennych przyrodniczo. W związku z licznymi powiązaniami turystyki jeziornej z innymi jej formami oraz z zazębianiem się obszarów realizacji potrzeb turystycznych w pracach poświęconych temu zagadnieniu należy zawsze wykazywać się kompleksowym podejściem, mając na uwadze złożoność i interdyscyplinarność zagadnienia.

W niniejszym artykule zwrócono uwagę na istotne znaczenie turystyki jeziornej i jej rozwoju dla obszarów prawnie objętych ochroną na przykładzie Powidzkiego Parku Krajobrazowego. Uwzględniono szerokie spektrum zależności pomiędzy środowiskiem przyrodniczym i działalnością człowieka wykorzystującą jego walory w celach turystyczno-rekreacyjnych. Wspomniane już złożoność i interdyscyplinarność zagadnienia spowodowały trudności w jednoznacznym określeniu pożądanego kierunku rozwoju turystyki jeziornej na badanym obszarze. Kierując się jednak względami ekonomicznymi, jak też ekologicznymi, należałoby wskazać kilka

obszarów, w których obrębie powinny zajść pewne zmiany, aby można było mówić o zrównoważonym rozwoju turystyki jeziornej w Powidzkim Parku Krajobrazowym. Jedną z najważniejszych kwestii jest ograniczenie budowy domków letniskowych w bliskiej odległości od jezior. Pozwoliłoby ono zarówno zmniejszyć presję na środowisko naturalne, jak i zachować walory przyrodniczo-krajobrazowe. Należałoby również dążyć do bardziej równomiernego rozproszenia wzrastającej liczby turystów, aby zapobiec ich nadmiernemu skupieniu tylko wokół wybranych jezior. Rozbudowując sieć wodno-kanalizacyjną, trzeba uwzględnić możliwość objęcia nią domków letniskowych. W przypadku zbyt wysokich kosztów takiego przedsięwzięcia konieczna jest wzmocniona kontrola szamb, pozwalająca maksymalnie ograniczyć ilość biogenów i innych niebezpiecznych związków zawartych w nieczystościach bytowych, które przedostają się do jezior. Zanieczyszczenia te są niezwykle groźne, ponieważ przyspieszają proces eutrofizacji wód.

Podsumowując, należy uznać, że potencjał dalszego rozwoju turystyki jeziornej w obszarze Powidzkiego Parku Krajobrazowego nadal istnieje, wiąże się on jednak z pewnymi uwarunkowaniami. W przypadku nieuwzględnienia wskazanych elementów, które stanowią istotny czynnik wpływający na przyszłą atrakcyjność badanego miejsca, może się okazać, że obecne walory przyrodnicze obszaru zostaną bezpowrotnie zatracone. Niemniej przeprowadzona analiza wskazuje, że rozwój turystyki jeziornej na obszarach prawnie objętych ochroną jest możliwy przy zachowaniu i przestrzeganiu lokalnych uwarunkowań.

BIBLIOGRAFIA

- Adamiak C. (2012), Miejsce drugich domów w zagospodarowaniu obszarów wiejskich województwa kujawsko-pomorskiego, [w:] Kurowska K., Gwiaździńska-Goraj M. (red.), Planowanie rozwoju przestrzeni wiejskiej, *Studia Obszarów Wiejskich*, 29, 175–192.
- Basiński P. i wsp. (2013), Parki krajobrazowe Wielkopolski, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań.
- Duda-Gromada K. (2009), Turystyka jeziorna – nowa forma turystyki?, *Prace i Studia Geograficzne*, 42, 89–101.

- Faraciak R. (2008), Turystyka nadmorska. Turystyka podmiejska, [w:] Kurek W., Turystyka, PWN, Warszawa, 313–315, 328–329.
- Ilnicki P., Orłowski W. (2006), Klęska ekologiczna w Powiżkim Parku Krajobrazowym, *Aura*, 10, 11–14.
- Kowalczyk A. (2000), Geografia turystyki, WN PWN, Warszawa.
- Kurek W. (2008), Turystyka górska, [w:] Kurek W., Turystyka, PWN, Warszawa, 316–318.
- Piasecki A. (2013), Analiza ilościowa oczek i jezior w Powiżkim Parku Krajobrazowym z wykorzystaniem narzędzi GIS, [w:] Kunz M., Nienartowicz A. (red.), Systemy informacji geograficznej w zarządzaniu obszarami chronionymi: od teorii do praktyki, Daniel, Sępólno Krajeńskie, 151–158.
- Piasecki A., Marszelewski W. (2013), Krótkookresowe zmiany zasobów wodnych jezior w zlewni Kanału Ostrowo-Gopło, AV Akademikerverlag, Saarbrücken.
- Ptaszycka-Jackowska D. (2008), Turystyka na przyrodniczych obszarach chronionych, [w:] Kurek W., Turystyka, PWN, Warszawa, 333–338.
- Raport o stanie środowiska w Wielkopolsce w roku 2012 (2013), Biblioteka Monitoringu Środowiska, Poznań.
- Uchwała z dnia 18 grudnia 2008 r. w sprawie ustalenia miejscowości na terenie gminy Wilczyn, w których pobiera się opłatę miejscową nr XXVI/197/08, DzU Województwa Wielkopolskiego nr 4, poz. 70.
- www.witkowo.pl/pl/turystyka [dostęp: 05.06.2014].

Praca wpłynęła do Redakcji: 17.06.2014

Praca została przyjęta do druku: 16.07.2014

Adres do korespondencji:

Adam Piasecki

Katedra Hydrologii i Gospodarki Wodnej

Uniwersytet Mikołaja Kopernika

ul. Lwowska 1

87-100 Toruń

e-mail: admpiasecki@gmail.com